

KATOLICKÁ MRAVOUKA

NAPSAL

Dr. ANTONÍN VŘEŠTAL,

PROFESOR MRAVOUKY A DĚKAN KOLEG. KAPITULY U VŠECH SVATÝCH.

**DOPLŇKY A ZMĚNY DLE NOVĚ VYDANÉHO
CÍRKEVNÍHO ZÁKONÍKA A JINÝCH VÝNOSŮ.**

V PRAZE 1919.

NÁKLADEM DĚDICTVÍ SV. PROKOPA. — TISKEM CYRILLO-METHODĚJSKÉ
KNIHTISKÁRNY V. KOTRBY V PRAZE.

Nejnovějšími církevními výnosy a zejména nově vydaným zákoníkem církevním (Codex juris canonici) byly některé pozitivní zákony a to i v oboru mravoučném změněny. To vyžaduje doplňky a změny učebnic dosud užívaných, kteréž doplňky také ke své „Katolické mravouce“ (vydané 1909, 1912, 1916) tímto přidávám. Místa, kam dlužno je zařaditi, udávám dle knih, označených číslicemi římskými, a dle odstavců, označených pokračujícími čísly arabskými, jako v „Ukazovateli věcném“ na konci třetího svazku; pro snazší hledání přidávám stranu toho kterého svazku. Jednotlivé canones kodexu cituji zkratkou c. nebo C. a číslem (numerus canonis).

Také církevní trestní právo jest kodexem nově upraveno. Konstituce papeže Pia IX. „Apostolicae Sedis moderationi“ ze dne 12. října 1869 a všechny pozdější dodatky k ní pozbyly své platnosti; na dále platí jen ty tresty, které v kodexu výslovně jmenovány jsou (c. 6). Není úkolem mravouky vykládati o církevních trestech; v mé „Katolické mravouce“ jsem porůznu někdy i na tresty ukázal, nikoliv však, abych o nich vykládal, nýbrž jen, abych hříšnost a zlobu toho kterého hříchu vyznačil. I tyto poznámky by vyžadovaly tu a tam doplnění neb opravy. Poněvadž však podobné doplňky neb opravy, jimiž by tyto dodatky přespříliš vzrostly, nepatří do mravouky, nýbrž do kanonického práva a pastýřského bohosloví (zpovědnice), nehledím k nim, a prosím čtenáře, aby v mé knize poznámky o trestech prostě škrtl. Není také třeba dodatky zde vkládati. Dle látky seřaděné uvádí je kodex c. 2314—2414. Dle tíže trestu seřaděné má je Ordinariátní list Pražské arcidiecese, 1918, č. 5. str. 93; a v krátkém přehledu

je uvádí Ordinariátní list Pražské arcidiecé 1918, č. 7. str. 127, kterýžto krátký přehled byl ve zvláštních otiscích pro kostely a zpovědnice vydán.

Díl první.

(S v a z e k p r v n í.)

II, 59. Str. 136.

O nevědomosti a neznalosti zákona neb trestu kodex ustanovuje:

C. 16. § 1. Nulla ignorantia legum irritantium aut inhabilitantium ab eisdem excusat, nisi aliud expresse dicatur.

§ 2. Ignorantia vel error circa legem aut poenam aut circa factum proprium aut circa factum alienum notorium generatim non praesumitur; circa factum alienum non notorium praesumitur, donec contrarium probetur.

C. 2202. § 1. Violatio legis ignoratae nullatenus imputatur, si ignorantia fuerit inculpabilis; secus inculpabilitas minuitur plus minusve pro ignorantiae ipsius culpabilitate.

§ 2. Ignorantia solius poenae imputabilitatem delicti non tollit, sed aliquantum minuit.

§ 3. Quae de ignorantia statuuntur, valent quoque de inadvertentia et errore.

C. 2229. § 1. A nullis latae sententiae poenis ignorantia affectata sive legis sive solius poenae excusat, licet lex verba, de quibus in § 2. contineat.

§ 2. Si lex habeat verba: *praesumpserit, ausus fuerit, scienter studiose, temerarie, consulto egerit*, aliave similia quae plenam, cognitionem ac deliberationem exigunt, quaelibet imputabilitatis imminutio sive ex parte intellectus sive ex parte voluntatis eximit a poenis latae sententiae.

§ 3. Si lex verba illa non habeat:

1.º Ignorantia legis aut etiam solius poenae, si fuerit crassa vel supina, a nulla poena latae sententiae eximit; si non fuerit crassa vel supina, excusat a medicinalibus, non autem a vindicativis latae sententiae poenis.

2.º Ebrietas, omissio debitae diligentiae, mentis debilitas, impetus passionis, si non obstante imputabilitatis deminutione, actio sit adhuc graviter culpabilis, a poenis latae sententiae non excusant.

C. 988. Ignorantia irregularitatum sive ex delicto sive ex defectu atque impedimentorum ab eisdem non excusat.

II, 65. Str. 141.

C. 12: Legibus mere ecclesiasticis non tenentur, qui baptismum non receperunt, nec baptizati, qui sufficienti rationis usu non gaudent, nec qui, licet rationis usum assecuti, septimum aetatis annum nondum expleverunt, nisi aliud jure expresse caveatur. Tím tedy rozhodnuta jest otázka až dosud sporná (II, 66, str. 142): závazek ryze církevních zákonů počíná dokončeným sedmým rokem.

C. 88. přesně udává hranice dětství, dospělosti, zletilosti. Zletilým čili plnoletým (major) jest bez rozdílu pohlaví, kdo dovršil 21. rok; do té doby jest nezletilým čili neplnoletým (minor). Dospělým (pubes) jest hoch dovršiv 14. rok, děvče dovršivši 12. rok; do té doby jest nedospělým (impubes). Dítětem (infans, puer, parvulus) jest člověk bez rozdílu pohlaví do dovršeného sedmého roku. Do té doby censetur non sui compos; po dovršeném sedmiletí však se předpokládá, že dospěl k užívání rozumu. Dle zákonů v česko-slovenské republice platných trvá věk dětství do 7. roku; dospělým stává se (bez rozdílu pohlaví), kdo dokončil 14. rok; zletilým čili plnoletým stává se (bez rozdílu pohlaví), kdo dokončil 21. rok. (Zákon ze dne 23. července 1919.)

II, 67. Str. 143.

Pojem řádného a mimořádného bydliště takto se určuje (c. 92—95): *Řádného bydliště* (domicilium) nabývá, kdo na místě pobytu (in aliqua paroecia vel quasi-paroecia, aut saltem in dioecesi, vicariatu apostolico, praefectura apostolica) se usadil s úmyslem neodcházeti, nebo kdo na místě pobytu již plných deset let bydlí. *Mimořádného bydliště* (quasidomicilium) nabývá, kdo hodlá déle než půl roku na místě pobytu zůstat, nebo kdo na místě pobytu již déle než půl roku bydlí. Až dosud bylo řádné i mimořádné bydliště jen místní nebo farní; nyní však zavedeno i diecesánní. Může tedy někdo míti bydliště diecesánní bez farního, nikoliv však farní bez diecesánního. Až dosud rozhodoval úmysl bydlení, nyní však rozhoduje též skutečné bydlení. Řádného i mimořádného bydliště pozbývá, kdo je opouští s úmyslem nevrátiti se. Řádné bydliště sdílí manželka s manželem, neplnoletý a pod kuratelou postavený s poručníkem. Avšak manželka nerozvedená může nabývat

bydliště mimořádného, a manželka rozvedená i řádného. Podobně i osoby dospělé, ale dosud neploleté mohou svého mimořádného bydliště nabývat. Bydlištěm nabývá každý věřící svého faráře a svého biskupa. Farářem oněch osob, které mají sice bydliště diecesánní, ale k žádné faře nepatří, jest farář místa pobytu.

Nový jest rozdíl: *incola*, *advena*, *peregrinus*, *vagus* (c. 91). *Incola* čili osadníkem jest, kdo ve svém řádném bydlišti dlí; *advena* čili příchozím jest, kdo ve svém mimořádném bydlišti dlí; *peregrinus* čili cizincem jest, kdo dlí mimo své řádné neb mimořádné bydliště, nevzdávaje se ho; *vagus* čili bezdomek jest, kdo nemá žádného, ani řádného ani mimořádného bydliště.

Rozdíl ten jest důležitý, kde jde o závaznost zákonů církevních (c. 13, 14). Zákony jsou buď obecné (*leges generales*) nebo krajinné (*pro peculiari territorio*). Zákony obecnými vázání jsou všude všichni ti, jimž dány jsou. Zákony krajinnými však vázání jsou jen ti, kterým zákony ony svědčí, kteří v místě mají své řádné nebo mimořádné bydliště a kteří tam skutečně dlí. Cizinci (c. 14) jsou vázání oněmi obecnými zákony, které na místě jejich pobytu platí, i když tyto ve vlasti jejich neplatí. Nejsou však vázání oněmi obecnými zákony, které na místě pobytu neplatí. Také krajinnými zákony vázání nejsou, ani těmi, které platí ve vlasti, ani těmi, které platí na místě pobytu. Jen výjimkou jsou vázání krajinnými zákony vlasti své, jestliže nedbání jich vlasti škodí, nebo jestliže jsou to zákony osobní; a jsou vázání krajinnými zákony pobytu, hledí-li zákony k veřejnému řádu nebo k platnosti úkonův. Bezdomek jest vázán zákony platnými na místě pobytu, ať jsou to zákony obecné nebo krajinné.

II, 70. Str. 145.

Závaznost zákonů v území platných přestává odchodem z území, a to i odchodem obmyslným (*in fraudem legis*). Až do nedávna uváděly se dvě výjimky: obcházení formy tridentské při sňatku manželském, a obcházení biskupských rezervátův odchodem z diecése. Ale zákaz obcházení formy tridentské stal se bezpředmětným po vydání dekretu S. C. C. ze dne 2. srpna 1907 („*Ne temere*“). A zákaz obcházení biskupských rezervátů byl instrukcí sv. Officia ze dne 13. července 1916 a nově vydaným zákoníkem c. 900. § 3. zrušen.

Podobně přestává zadržení censury i obmyslným odchodem z území, není-li to censura ab homine (c. 2247, § 2.).

II, 71. Str. 147.

Závaznost zákonů vyhlášených v Acta Apostolicae Sedis počíná po uplynutí tří měsíců od data (dne) onoho listu, v němž vyhlášeny jsou, ač nevyžaduje-li povaha samotného zákona, aby hned zavazoval, nebo není-li v zákoně samém něco jiného stanoveno. C. 9.

II, 77. Str. 152.

Původním čili autentickým výkladem sněmu tridentského byla dříve výlučně pověřena Cong. Concilii Tridentini Interpretum. Avšak konstitucí „Sapienti Consilio“ ze dne 11. února 1911 udělena tato fakulta i ostatním kongregacím secundum propria cujusque competentiam.

Motupropriem ze dne 15. září 1917 vyhradil papež Benedikt XV. autentický výklad nového zákoníku (Codex Juris canonici) zvláštnímu sboru, jenž sluje: „Commissio ad Codicis canones authentice interpretandos“. Ve věcech důležitějších má tato komise poraditi se s onou kongregací, v jejíž obor záhadná věc náleží.

Tímže motupropriem ustanoveno, že jednotlivé kongregace nemají nadále vydávati Decreta Generalia, není-li jich nezbytná potřeba. Kdyby však vydání nového generálního dekretu bylo nezbytno, bude úkolem komise, redigovati příslušný kanon dle toho kterého kongregačního dekretu. Jestliže nový ten kanon odporuje některému stávajícímu kanonu kodexu, budiž nový kanon na místo starého zařaděn. Je-li však předmětem jeho věc, o které kodex dosud nemluví, budiž nový kanon na příslušné místo v kodexu vřaděn, ale tak, že dostane číslo předcházejícího kanonu s přídavkem „bis“ nebo po případě „ter“ atd. Uzákonnění jeho vyhlásí se v Acta Apostolicae Sedis. Tak zůstane číslování kanonův i při pozdějších přídavech nezměněno.

II, 86. Str. 160.

Jediným činem nelze vyhověti zákonu a získati odpustky, není-li to při udílení odpustků výslovně dovoleno. Uložil-li však zpovědník za pokání nějaký skutek, jenž náhodou odpustky jest nadán, lze tímto skutkem i uložené pokání vykonati, i odpustky získati. C. 932.

II, 98. Str. 169.

O výkladu pochybné *dispense* nebo pochybného práva *dispensačního* dí c. 85. takto: *Pochybná dispensa vykládá se dle c. 50. pro rescripta vydaného. Dle toho „rescripta, quae ad lites referuntur, vel iura aliis quaesita laedunt, vel adversantur legi in commodum privatorum, vel denique impetrata fuerunt ad beneficium ecclesiastici assecutionem, strictam interpretationem recipiunt; cetera omnia latam.“* Podobně (c. 85.): „*Strictae subest interpretationi ... ipsamet facultas dispensandi ad certum casum concessa*“.

II, 99. Str. 170.

C. 82. Biskupové (*aliique locorum Ordinarii*) *dispensují:* a) v zákonech diecézních, b) v zákonech sněmu provinciálního v těch však jen in casibus particularibus et justa de causa.

C. 83. Faráři nemají práva *dispensačního*, nebylo-li jim výslovně přirknuto. *Codex* jim je výslovně dává, jde-li o svěcení neděl a svátků, nebo o posty, ať újmy ať zdržlivosti, ať obojího (c. 1245); tu mohou *dispensovati* in casibus singularibus justaque de causa subjectos sibi singulos fideles singulasve familias, etiam extra territorium, atque in suo territorio etiam peregrinos.

II, 111. 112. Str. 178.

Promlčecí a vydržecí lhůta pro zákonitost obyčeje trvá per annos *quadraginta* continuos et completos (c. 27. 28.); a jde-li o zákon, který má klausuli vylučující veškeren budoucí opačný obyčej, vydržuje jen *rationabilis consuetudo centenaria* aut *immemorabilis*. Dodává c. 27. § 2.: *Consuetudo, quae in iure expresse reprobatur, non est rationabilis*.

C. 5. ruší všechny ať obecné, ať údělné obyčeje, které v tomto *codexu* zavrženy jsou (si ipsis canonibus expresse reprobentur). Obyčeje stoleté a nepamětné (*centenariae* et *immemorabiles*) mohou býti trpěny, mají-li biskupové po rozumném uvážení místních a osobních okolností za to, že by nebylo radno je odstraniti. Ostatní buďtež pokládány za zrušené, jestliže *codex* neurčil výslovně něco jiného.

Dílu druhého část první.

(Svazek druhý.)

VI, 26. Str. 17.

C. 752. § 1. *Adultus, nisi sciens et volens probeque in-*

structus, ne baptizetur; insuper admonendus, ut de peccatis suis doleat.

§ 2. In mortis autem periculo, si nequeat in praecipuis fidei mysteriis diligentius instrui, satis est, ad baptismum conferendum, ut aliquo modo ostendat se eisdem assentire serioque promittat se christianae religionis mandata servaturum.

§ 3. Quod si baptismum ne petere quidem queat, sed vel antea vel in praesenti statu manifestaverit aliquo probabili modo intentionem illum suscipiendi, baptizandus est sub conditione; si deinde convaluerit et dubium de valore baptismi collati permaneant, sub conditione baptismus rursus conferatur.

VI, 40. Str. 28.

Vyznati víru (emittere professionem fidei secundum formulam a Sede Apostolica probatam) povinni jsou (c. 1406):

1. Všichni účastníci sněmu ekumenického, provinciálního a diecézního, před předsedou sněmu; tento pak před sněmem.

2. Kardinálové před děkanem sboru, prvním kardinálem knězem neb jáhnem, a kardinálem komořím.

3. Biskupové (i nesídelní), opatové, preláti nullius, ap. vikáři a prefekti před delegátem Apoštolské Stolice.

4. Kapitolní vikář před katedrální kapitolou.

5. Kapitolní hodnostáři a kanovníci před biskupem (nebo jeho delegátem) a před kapitolou.

6. Diecézní konsultori před biskupem (nebo jeho delegátem) a před ostatními konsultory.

7. Generální vikář, faráři, beneficiáti; rektori a profesori theologie, kanonického práva a filosofie v seminářích na počátku každého školního roku nebo alespoň při přijetí úřadu; čekatelé subdiakonátu; censoři knih; zpovědníci a kazatelé, prve než obdrží jurisdikci — před biskupem nebo jeho delegátem.

8. Rektor university nebo fakulty před biskupem nebo jeho delegátem; profesori na universitě nebo fakultě kanonicky zřízené před rektorem, na počátku každého školního roku nebo alespoň při převzetí úřadu; kandidáti akademických hodností před rektorem nebo jeho delegátem.

9. Představení duchovních řádů (in religionibus clericalibus), před kapitolou, nebo představeným, který je jmenoval, nebo jejich delegátem.

Vyznání víry skládá se při nastupování jmenovaných hodností a úřadův, a skládá se opět, kdykoliv nové officium (etiam ejusdem speciei) se nastupuje (c. 1406. § 2). Není dovoleno skládati je per procuratorem nebo coram laico (c. 1407). Každý jiný obyčej, který se s těmito kanony nesrovnává, se zavrhuje (c. 1408).

O přísaze antimodernistické kodex mlčí, jelikož příkaz její jest jen časový a přechodný. Avšak dle dekretu C. S. Officii ze dne 22. března 1918 platí tento příkaz antimodernistické přísahy dosud, a zůstane v platnosti, dokud Apoštolská Stolice jinak neustanoví. Acta Apost. Sedis X., 344. Ord. list Pražské arcid. 1918, č. 7, str. 130.

VI, 67. Str. 43.

Motupropriem ze dne 25. března 1917 zrušil Benedikt XV. kongregaci Indicis a přenesl úkol její (de libris ceterisque scriptis censuram facere) na kongregaci S. Officii. Té náleží (c. 247. § 4.): non solum delatos sibi libros diligenter excutere, eos, si oportuerit, prohibere, et dispensationes concedere; sed etiam ex officio inquirere, qua opportuniore licebit via, quae in vulgus edantur scripta cujuslibet generis damnanda, et in memoriam Ordinariorum reducere, quam religiose teneantur in perniciosa scripta animadvertere eaque Sanctae Sedi denuntiare.

VI, 70. Str. 46.

Titulus „De praevia censura librorum eorumque prohibitione“ (c. 1384—1405) obnovuje výnosy konstituce „Officiorum ac munerum“ ze dne 25. ledna 1897 s nepatrnými jen změnami a v jiném pořádku.

C. 1384. § 2. Quae sub hoc titulo de libris praescribuntur, publicationibus diariis, periodicis et aliis editis scriptis quibuslibet applicentur, nisi aliud constet.

Kodex nemá zákazu všech knih až po rok 1600 papežem nebo obecným sněmem zakázaných.

C. 1386. *Vetantur* clerici saeculares sine consensu suorum Ordinariorum libros quoque, qui de rebus profanis tractent, edere, et in diariis, foliis vel libellis periodicis scribere vel eadem moderari. Konstituce měla mírnější znění: ne publicent.

C. 1398. § 1. Prohibitio librorum id efficit, ut liber sine debita licentia nec edi, nec legi, nec retineri, nec vendi, nec in aliam linguam verti, nec ullo modo cum aliis communicari possit.

§ 2. Liber quoquo modo prohibitus rursus in lucem edi nequit, nisi, factis correctionibus, licentiam is dederit, qui librum prohibuerat ejusve Superior vel successor.

Konstituční stanovila: Approbatio librorum pertinet ad Ordinarium loci, in quo publici juris fiunt. Ale nyní dí c. 1385, § 2.: Licentiam edendi libros et imagines dare potest vel loci Ordinarius proprius auctoris, vel Ordinarius loci in quo libri vel imagines publici juris fiunt, vel Ordinarius loci, in quo imprimantur, ita tamen, ut, si quis ex iis Ordinariis licentiam denegaverit, eam ab alio Ordinario petere auctor nequeat, nisi eundem certiore fecerit de denegata ab alio licentia.

C. 1259. § 2. Loci Ordinarius nequit novas litanias approbare publice recitandas.

C. 1390. In edendis libris liturgicis eorumque partibus, itemque litanis a Sancta Sede approbatis, debet de concordantia cum editionibus approbatis constare ex attestazione Ordinarii loci in quo imprimuntur aut publici juris fiunt.

O trestu viz c. 2318.

VI, 70. Str. 48. VII, 23. Str. 105.

Decret SCR. „Fulget“ ze dne 10. února 1860 o vločkách do *litanií ke Všem Svatým* za císaře a krále pozbyl platnosti. Ordinariátní list Pražské arcidiecése, č. 11, str. 193.

VII, 21. Str. 101.

C. 135. 213. 214. Duchovní mající vyšší svěcení, avšak e clericali statu ad laicalem legitime redacti aut regressi, nejsou povinni modliti se breviář.

VII, 52. Str. 128.

Beneficiat, který nemaje omluvného důvodu zanedbal modliti se breviář, fructus pro rata omissionis non facit suos. eosque fabricae ecclesiae aut Seminario dioecesano tradat vel in pauperes eroget. C. 1475. § 2.

VII, 74. Str. 143.

C. 1305. § 2. Calix et patena non amittunt consecrationem ob consumptionem vel renovationem auraturae, salva tamen priore in casu, gravi obligatione rursus ea instaurandi.

Str. 145.

C. 1306. § 1. Curandum, ne calix cum patena et antelotionem purificatoria, pallae et corporalia, quae adhibita fuere in sacrificio Missae, tangantur, nisi a clericis vel ab iis qui eorum custodiam habent.

§ 2. Purificatoria, pallae et corporalia, in Missae sacrificio adhibita, ne tradantur lavanda laicis etiam religiosis, nisi prius abluta fuerint a clerico in majoribus ordinibus constituto; aqua autem primae lotionis mittatur in sacrarium vel, si hoc desit, in ignem.

VII, 77. Str. 148.

C. 806. § 1. Na hod Boží vánoční a na den památky Všech věrných dušiček smí každý kněz třikrát celebrovati (ale není k tomu povinen). Na jiné dny smí pouze jednou celebrovati, leda že by měl apoštolský indult nebo biskupovo dovolení.

C. 824. § 2. Na hod Boží vánoční smí celebrant za všechny tři mše přijmouti stipendium; v jiné však dny, si unam Missam ex titulo justitiae applicet pro alia eleemosynam recipere nequit, excepta aliqua retributione ex titulo extrinseco.

S. C. R. 28. Febr. 1917: Kněz, který slouží na den Všech Věrných Dušiček jednu mši sv., může ji obětovati na svou vlastní intenci; kdo čte dvě, má jednu z obou obětovati za všechny v Pánu zesnulé věřící.

VII, 78. Str. 148.

Rubrica gen. XV, 1. o době mše sv. „ab aurora usque ad meridiem“ rozšiřuje se c. 821. § 1.: Missae celebrandae initium ne fiat citius quam una hora ante auroram vel serius quam una hora post meridiem.

VII, 86. 87. Str. 155. 157.

O mešních stipendiích zůstávají v platnosti výnosy dosud vydané, zejména „Ut debita“ (SCC. 11. Maji 1904), s malými úlevami.

O době, kdy má intence býti persolvována, dí c. 834. § 2.: Si oblator nullum tempus . . . expresse praescripserit . . . Missae sunt celebrandae intra modicum tempus pro majore vel minore Missarum numero. Dodává však c. 835.: Nemini licet tot Missarum onera per se celebrandarum recipere quibus intra annum satisfacere nequeat.

O odevzdávání neodsloužených intencí jinému knězi dí c. 838.: „Qui habent Missarum numerum de quibus sibi liceat libere disponere, possunt eas tribuere sacerdotibus sibi acceptis, dummodo probe sibi constet eos esse omni exceptione majores vel testimonio proprii Ordinarii commendatos.“ Až dosud byl kněz, který jinému knězi intence odevzdal, za ně zodpověden, dokud nedostalo se mu od přijímatele ujištění, že intence per-

solvovány jsou. Nyní však tato zodpovědnost přestává samým již odevzdáním a přijetím kněze věrohodného; po případě, když se intence zasílají, písemným (nebo jakkoliv jiným) ujištěním příjemcovým, že intence dostal a přijímá.

O trestu viz c. 2324.

VII, 96. Str. 164.

C. 858. § 2. *Infirmi, qui jam a mense decumbunt sine certa spe, ut cito convalescant, de prudenti confessarii consilio sanctissimam Eucharistiam sumere possunt semel aut bis in hebdomada, etsi aliquam medicinam vel aliquid per modum potus antea sumpserint.* Smějí tedy tací nemocní přijímati (modo communi) jednou neb dvakráte v týdnu, i když nemeškají v domech, kde se nejsv. Svátost přechovává; a smějí před tím požití léku (i pevného) nebo nápojů (per modum potus).

VII, 101. Str. 169.

C. 787. Svátost biřmování není sice de necessitate medi ad salutem. Nemini tamen licet, oblata occasione, illud negligere; imo parochi curent ut fideles ad illud opportuno tempore accedant.

VII, 103. Str. 171.

C. 869. Sváté přijímání smí se uděleti všude, kde dovoleno jest mši svatou sloužiti, tedy i v soukromé kapli, ač jestliže biskup z vážných důvodů to nezakázal.

VII, 104. Str. 171.

O posledním pomazání dí c. 947.:

§ 1. *In casu necessitatis sufficit unica unctio in uno sensu seu rectius in fronte cum praescripta forma brevior, salva obligatione singulas unctiones supplendi, cessante periculo.*

§ 2. *Unctio renum semper omittatur.*

§ 3. *Unctio pedum ex qualibet rationabili causa omitti potest.*

§ 4. *Extra casum gravis necessitatis, unctiones ipsa ministri manu nulloque adhibito instrumento fiant.*

VII, 111. Str. 179. Dodatek (ve sv. III.), str. 587.

Vedle neděl jsou dle obecného zákona (c. 1247) tyto zasvěcené svátky (počtem 10): *Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Ascensionis et sanctissimi Corporis Christi, Immaculatae Conceptionis et Assumptionis Almae Genitricis Dei Mariae, sancti Joseph ejus sponsi, Beatorum Petri et Pauli Apostolorum, Omnium Sanctorum.* Kde však některý z těchto jmenovaných

desíti svátků jest zrušen nebo přeložen, nebudiž bez vědomí Apoštolské Stolice nic měněno (§ 3.). Svátky sv. patronů (tedy také sv. patronů zemských) nepodléhají příkázání církevnímu; ale biskupové mohou zevnější slavnost přeložiti na nejbližší neděli. Poněvadž u nás svátek sv. Josefa jest zrušen, máme mimo neděle jen devět zasvěcených svátkův.

VII, 118. Str. 185.

Příkazu nedělní a sváteční mše lze vyhověti (c. 1249), ať sloužena jest jakýmkoliv katolickým ritem, a to buď pod širým nebem nebo v kterémkoliv kostele nebo v kapli veřejné nebo poloveřejné nebo hřbitovní; nikoliv však v kaplích soukromých, není-li k tomu zvláštní privilegium od Apoštolské Stolice uděleno. Kaple veřejné jsou (c. 1188) kaple zřízené pro sbory nebo soukromníky, avšak všem věřícím alespoň v době služeb Božích přístupné. Kaple poloveřejné jsou kaple sborů, širší veřejnosti však nepřístupné. Kaple soukromé čili domácí jsou kaple zřízené v domích soukromých pro pohodlí rodin neb soukromých osob. Hřbitovními kaplemi jsou dle c. 1190: *aediculae in coemeterio a familiis seu personis privatis ad suam sepulturam erectae*. Kaple kardinálův a biskupů (i titulárních) jsou kaple soukromé, ale mají výsady kaplí poloveřejných (c. 1189). I kaple hřbitovní čili hrobky jsou kaple soukromé (c. 1190), mají však výše vytyčenou výsadu. Zřízení kaplí veřejných a poloveřejných povoluje biskup (c. 1191 § 2. c. 1192) a smějí se v nich všechny bohoslužby (*salvo contrario rubricarum praescripto*) konati. Mši svatou sloužiti v kaplích hřbitovních povoluje biskup (c. 1194), v kaplích soukromých však jen Apoštolská Stolica. Kaple veřejné jsou kostelům rovny (c. 1191. § 1.) a světi se neb žehnají; kaple poloveřejné a soukromé se nežehnají vůbec nebo jen *communi locorum domorumve benedictione* (c. 1196. § 2.). Ale kaple poloveřejné nelze obrátiti ad *usus profanos* bez svolení biskupova, a kaple soukromé (pokud stojí) mají býti bohoslužbě vyhrazeny a všeho domácího užívání prosty.

VII, 128. Str. 193.

Nedělní a sváteční klid vyměřuje c. 1248 stručně takto: *Abstinentum ab operibus servilibus, actibus forensibus, itemque nisi aliud ferant legitimae consuetudines aut peculiaria indulta, publico mercatu, nundinis, aliisque publicis emptionibus et venditionibus.*

VII, 119., 137., 152. Str. 189., 202., 215.

Dispensační právo o svěcení neděl a svátkův a zachování postů, které dosud náleželo *farářům* jen dle právoplatného obyčeje nebo zvláštního splnomocnění, náleží jim nyní ze zákona obecného. C. 1245: Non solum Ordinarii locorum, sed etiam parochi, in casibus singularibus justaque de causa, possunt subjectos sibi singulos fideles singulasve familias, etiam extra territorium, atque in suo territorio etiam peregrinos, a lege communi de observantia festorum itemque de observantia abstinentiae et jejunii vel etiam utriusque dispensare.

VII, 140.—165. Str. 204.—225.

Zákony o *postu* byly značně zmírněny c. 1250—1254.

Postní dny jsou (z obecného zákona) trojí: 1. dny pouhé zdrželivosti (*solius abstinentiae*), 2. dny pouhé újmy (*solius jejunii*), 3. dny zdrželivosti a újmy spolu (*abstinentiae et jejunii simul*) čili dny přísného postu. Dny přísného postu jsou: popeleční středa, pátky a soboty kvadragesimální, středy, pátky a soboty kvatembrové, *vigilie vánoční* (štědrý den), *vigilie Svato-Dušní* a *vigilie svátků Nanebevzetí Panny Marie* a *Všech Svatých*. Polednem Bílé soboty přestává i zdrželivost i ujma. Dny pouhé zdrželivosti jsou všechny ostatní pátky v roce. Dny pouhé újmy jsou všechny ostatní všední dny v kvadragesimě. Odpadá však půst, ať zdrželivosti, ať újmy, ať obého, který by padl na neděli nebo na zasvěcený svátek (není-li to zasvěcený svátek v kvadragesimě); a také postní *vigilie* se neanticipují. Postem zdrželivosti vázání jsou všichni od dokončeného dvacátého prvního až do započatého šedesátého roku. Půst zdrželivosti zakazuje maso a masitou polévku, dovoluje však vejce, mléko (*ova et lactinia*) a přísady zvířecího tuku. Půst újmy dovoluje jen jedno úplné nasycení za den; mimo to dovoleno jest ráno a večer něco málo pojísti, při čemž v jakosti a množství jest se řídití *probata locorum consuetudine*. Přestává zákaz nemísiti masa a ryb při jednom jídle a dovoleno jest vyměnití dobu oběda a večerního občerstvení. Při tom však v platnosti zůstávají udělené indulty jakož i osobní sliby a řeholní posty. Řeholníci mohou se v postech obecným zákonem přikázaných řídití dle indultu diecézním biskupem uděleného; ale posty přikázané řeholí zůstávají (c. 620). Poznámáno budiž, že ovšem také odpadají posty v některých krajinách (n. př. u nás) položené

na středy a pátky adventní v náhradu za vigilie zrušených svátkův.

VII, 171. Str. 230.

C. 859. § 2. ustanovuje dobu pro velikonoční sv. přijímání od neděle květné do neděle bílé (jako dosud). Biskupové mohou tuto časovou hranici dle místních okolností anticipovati (ne však před čtvrtou nedělí postní), a prodloužiti (ne však přes svátek nejsv. Trojice).

Zvláštní fakulty však dovolují biskupům obšírnější anticipace a prodloužení. V Pražské arcidiecési (Ord. list 1917, str. 169) a v Čechách počíná doba, jako dosud, popeleční středou a trvá do svátku nejsv. Trojice.

O místě velikonočního sv. přijímání přidává c. 859. § 3. *Suadendum* fidelibus, ut huic praecepto satisfaciant in sua quisque paroecia; et qui in aliena paroecia satisfecerint, curent proprium parochum de adimpleto praecepto certiore facere.

VII, 174. Str. 232.

C. 1108. Dle obecného zákona trvá zapověděný čas (tempus clausum) od první neděle adventní do hodů Božího vánočního a od popeleční středy do hodů Božího velikonočního, začátek i konec včetně. Tím také zrušen jest náš přísnější zákon údělný o zapověděném čase. Sňatky mohou se dle obecného zákona konati po celý rok a tím rovněž zrušen náš přísnější údělný zákaz sňatku v zapověděném čase. Ale v zapověděném čase zakazuje se slavné konání sňatků (sollemnis nuptiarum benedictio). Biskupové mohou z vážných důvodův i v zapověděném čase slavné konání sňatku dovoliti; snoubenci však buďtež napomenuti, aby přílišné nádhery (nimia pompa) se zdrželi.

VII, 182. Str. 239.

C. 1410 přesně určuje pojem *důchodů obročních* takto: Dotem beneficii constituunt sive bona quorum proprietates est penes ipsum ens juridicum, sive certae et debitae praestationes alicujus familiae vel personae moralis, sive certae et voluntariae fidelium oblationes, quae ad beneficii rectorem spectent, sive jura, ut dicitur, stolae intra fines taxationis dioecesanae vel legitimaee consuetudinis, sive chorales distributiones, exclusa tertia earundem parte, si omnes redditus beneficii choralibus distributionibus constant.

VII, 207. Str. 259.

Sliby řeholními *zastavují* se sliby před tím učiněné. C. 1315: *Vota ante professionem religiosam emissa suspenduntur, donec vovens in religione permanserit.*

VII, 216. Str. 267.

C. 1309. Dispensi Apoštolské Stolice jsou jen tyto dva soukromé sliby vyhrazeny (*vota reservata*): *votum perfectae ac perpetuae castitatis, et votum ingrediendi in religionem votorum sollemnium, quae emissa fuerint absolute et post completum decimum octavum aetatis annum.*

Str. 269.

C. 1313. Biskup (*ordinarius*) může ve slibech soukromých, papeži nevyhrazených *dispensovati*: *omnes suos subditos atque etiam peregrinos.*

VII, 217. Str. 270.

C. 1314. Záměnu nevyhrazeného slibu v dobro lepší nebo *rovnocenné* (*in melius vel in aequale bonum*) může sám slibovatel provésti. Záměnu v dobro menší však může provésti jen ten, kdo má dispensační právo ve slibech.

VII, 235. Str. 281.

O vynucené přísaze prohlašuje c. 1317. § 2.: *Jusjurandum per vim aut metum gravem extortum valet, sed a Superiore ecclesiastico relaxari potest.*

VII, 236. Str. 283.

C. 1320.: *Qui irritare, dispensare, commutare possunt votum, eandem potestatem eademque ratione habent circa jusjurandum promissorium; sed si jurisjurandi dispensatio vergat in praejudicium aliorum qui obligationem remittere recusent, una Apostolica Sedes potest jusjurandum dispensare propter necessitatem aut utilitatem Ecclesiae.*

VII, 280. Str. 318.

O účasti na úkonech spiritistických předložen kongregaci S. Officii tento dotaz: „An liceat per Medium, ut vocant, aut sine Medio, adhibito vel non hypnotismo, locutionibus aut manifestationibus spiritisticis quibuscunque adsistere, etiam speciem honestatis vel pietatis praeseferentibus, sive interrogando animas aut spiritus, sive audiendo responsa, sive tantum aspiciendo, etiam cum protestatione tacita vel expressa nullam cum malignis spiritibus partem se habere velle?“ Kongregace S. Officii odpověděla dne 24. dubna 1917: „Negative in omnibus.“ Acta

Apost. Sedis, IX., str. 268. Ord. list Pražské arcid. 1917, str. 86. Časopis katol. duch. 1917, str. 536.

VII, 294. Str. 331.

Hřčchy, kterými se chrám poskvřňuje, jsou tyto (c. 1172. § 1.): 1. homicidium, 2. injuriosa et gravis sanguinis effusio, 3. impii et sordidi usus, quibus ecclesia addicta fuerit, 4. sepultura infidelis vel excommunicati post sententiam declaratoriam vel condemnatoriam. Tyto činy poskvřňují chrám, jsou-li certi, notorii et in ipsa ecclesia positi. Co řečeno o poskvřnění kostela, platí též o poskvřnění hřbitova (c. 1207). Poskvřněn-li kostel není ještě poskvřněn hřbitov (byť i při kostele byl), a obráceně (c. 1172. § 2.)

VII, 296. Str. 336.

Simonii proti božskému a církevnímu právu vyměřuje c. 727. takto:

§ 1. Studiosa voluntas emendi vel vendendi pro pretio temporalis rei intrinsece spirituales, ex. gr. Sacramenta, ecclesiasticam jurisdictionem, consecrationem, indulgentias etc., vel rei temporalem rei spirituali adnexam ita ut res temporalis sine spirituali nullo modo esse possit, ex. gr. beneficium ecclesiasticum, etc., aut res spiritualis sit objectum, etsi partiale, contractus, ex. gr., consecratio in calicis consecrati venditione, est simonia juris divini.

§ 2. Dare vero res temporales spirituali adnexas pro temporalibus spirituali adnexis, vel res spirituales pro spiritualibus, vel etiam temporales pro temporalibus, si id ob periculum irreverentiae erga res spirituales ab Ecclesia prohibeatur, est simonia juris ecclesiastici.

Tresty simonie: c. 729. c. 2392.

VIII, 45. Str. 874.

C. 1240. uvádí hřčchy, kterými nebožtčci pozbývají práva na církevní pohřeb; mezi nimi na 5. místě: „Qui mandaverint, suum corpus cremationi tradi.“ Trestu tomu však podléhají jen „nisi ante mortem aliqua dederint poenitentiae signa.“ Je-li tu nějaká pochybnost, budiž věc předložena biskupovi; není-li k tomu dosti času, „cadaver sepulturae ecclesiasticae tradatur, ita tamen ut removeatur scandalum.“

VIII, 62. Str. 386.

C. 128. vymezuje kanonickou poslušnost: Quoties et quamdiu id, iudicio proprii Ordinarii, exigat Ecclesiae necessitas,

ac nisi legitimum impedimentum excuset, suscipiendum est clericis ac fideliter implendum munus, quod ipsis fuerit ab Episcopo commissum.

O poslaneckém mandátu dí c. 139. § 4.: Senatorum aut oratorum legibus ferendis, quos *deputatos* vocant, munus . . . (clerici) ne attentent . . . sine licentia tum sui Ordinarii, tum Ordinarii loci in quo electio facienda est.

Dílu druhého část druhá.

(Svazek třetí.)

X, 57. Str. 117.

O výslechu při soudu církevním nařizuje § 1743. § 1.: *Judici legitime interroganti partes respondere tenentur et fateri veritatem, nisi agatur de delicto ab ipsis commisso.*

XI, 101. Str. 195.

O duellantech nařizuje c. 1240. § 1.: *Ecclesiastica sepultura privantur nisi ante mortem aliqua dederint poenitentiae signa: . . . 4. Mortui in duello aut ex vulnere inde relato. Tím odpadává přilostřený trest Benedikta XIV. o naprostém odepření církevního pohřbu duellantům.*

XI, 107. Str. 199.

C. 985 trestá irregularitou (na 4. místě) vyhnání plodu, nečině žádného rozdílu mezi plodem oduševněným a neoduševněným.

XI, 195. Str. 305.

C. 1513. § 2.: *In ultimis voluntatibus in bonum Ecclesiae serventur, si fieri possit, sollemnitates juris civilis; hae si omissae fuerint, heredes moneantur ut testatoris voluntatem adimpleant.*

XI, 291. Str. 432.

C. 138. *Clerici . . . aleatoriis ludis, pecunia exposita, ne vacent.*

XI, 190. 191. Str. 294. 297. 298.

Císařské nařízení ze dne 19. března 1916 (Z. Ř. č. 69. ai 1916) mění §§ 579. 581. 716. 722. o. z. o. Dle toho buďtež v knize tyto přídavky a změny provedeny:

Str. 294. ř. 13. zd. Po slovích „na obálce“ budiž přidáno: „s dodatkem, který ukazuje na jejich vlastnost jakožto svědků.“

Str. 295. ř. 7. sh. Po slovích „zároveň svědkem“ budiž přidáno: „jest však vyloučeno, nemůže-li zůstavitel čísti, aby předčítal spis.“

Str. 297. ř. 10.—4. zd. Slova: „Jestliže v některém nikoliv pozdější“ buďtež škrtnuta, a místo nich položeno: „Byla-li v testamentu nebo v kodícilu připojena doložka, že každé pozdější pořízení vůbec, anebo takové, které není opatřeno určitým znamením, má býti neplatné, sluší k věci hleděti tak, jakoby doložky nebylo.“

Str. 298. ř. 16. sh. buďtež slova: „před soudem“ škrtnuta.

